

38. ÅRGANG DECEMBER 2016 NR. 2

PRIS KR. 20,-

RØRVIG BY OG LAND

INDHOLD

KÆRE MEDLEM	3
BAGOM STRANDHOTELLET	4
BILLER OG BIODIVERSITET	12
KVASBUNKER.....	17
PÅ BESØG HOS ART MAUGITHE	18

UDGIVER

Foreningen Rørvig By og Land,
www.rvbl.dk · CVR nr. 34 79 91 72

REDAKTION:

Sct. Georgs Vej 7,
4500 Nykøbing Sj., tlf. 59 91 97 59

MEDLEMSKAB

Kr. 150,- pr. år. Kan tegnes ved
henvendelse til et bestyrelses-
medlem eller på hjemmesiden.

Annoncesalg varetages af
foreningens formidlingsudvalg.

TRYK OG LAYOUT:

Rosedahls Holbæk, tlf. 59 43 20 39,
oplag 1.000 eksemplarer.

FORSIDEFOTO:

Træer ved Dybesø
- Bo Bræstrup

Bestyrelsen i Rørvig By og Land

FORMAND, ANSVARSHAVENDE REDAKTØR

Henrik Larsen, Sct. Georgs Vej 7
4500 Nykøbing Sj., Tlf. 59 91 97 59
nukander@nyka.dk
Forretnings- og formidlingsudvalg

NÆSTFORMAND

Bo Bræstrup, Esplanaden 14, 3. th.
1263 København K., Tlf. 29 25 92 21
bo.braestrup@cclausen.dk
Mølleudvalg

SEKRETÆR OG KASSERER

Hans Normann, Vestergade 4
4581 Rørvig, Tlf. 59 96 13 05
hans.normann@mail.dk

BESTYRELSESMEDLEM

Flemming Hansen, Løvstræde 4
4581 Rørvig, Tlf. 26 16 88 12
til@flemming-h.dk

BESTYRELSESMEDLEM

Hanne Winther, Stænget 4
2820 Gentofte, Tlf. 61 61 78 61
hannegentofte@gmail.com

BESTYRELSESMEDLEM

Marianne Ek, Smedestræde 4
4581 Rørvig, Tlf. 27 28 84 32
marianneek@mail.tele.dk

BESTYRELSESMEDLEM

Adam Hey
Carl Bernhards Vej 15A, 4. th,
1817 Frederiksberg.
Tlf. 28 98 20 50
ahey@frederiksberg.dk

BESTYRELSESMEDLEM

Bjarne Bach
Rygårds Allé 90, 2900 Hellerup
Telf. 22 24 07 08
b-b@webspeed.dk

BESTYRELSESMEDLEM

Svend Kirkegaard-Sørensen, Jollen 57
3070 Snekkersten, Tlf. 21 42 15 15
skirkegaardsorensen@hotmail.com
PR & aktivitetsudvalg

BESTYRELSESMEDLEM

Søren Ussing, Vestergade 25
4581 Rørvig, Tlf. 29 80 86 21
slussing@gmail.com
Byudvalg

BESTYRELSESMEDLEM

Tommy Reenberg, Nørrevangsvej 112
4581 Rørvig, Tlf. 40 15 43 70
tommyreenberg@outlook.dk

BESTYRELSESMEDLEM

Søs Graae
Skolestien 14
4581 Rørvig, Tlf. 60 75 12 03
sgraae@live.dk

SUPPLEANT

Lasse Braae, Sophievej 10
4581 Rørvig, Tlf. 28 90 10 82
lassebraae@hotmail.com

KÆRE medlem

NU UDRINDER DET 90. ÅR I FORENINGENS HISTORIE, SOM GENNEM RØRVIG NATURFREDNINGSFORENING RÆKKER TILBAGE TIL 1926. ALDER FORHINDRER IKKE AKTIVITET, DET KAN VI I HVERT FALD IKKE MÆRKE I FORENINGEN. DER ER MERE END NOK AT SE TIL.

De fleste er nok mest interesserede i at høre, hvorledes det går med det mest betydningsfulde projekt omkring Lodsoldermandsgården, hvor vi støtter initiativgruppens arbejde. Her er status, at vi i alt har indsamlet lidt over 900.000 kr. gennem private bidrag, fondsbidrag samt salg af vin og bøger ved udstillingsaktiviteter. Med disse midler fraregnet mindre omkostninger er vi nu i forhandlinger med ejeren for at se, om vi kan finde en holdbar løsning for overtagelse på dette grundlag. Vi er meget taknemmelige for de mange bidrag, og på det seneste meget betydelige bidrag, som er indkommet. Vi håber meget, at det bliver muligt at få virkeliggjort projektet og stiftet en fond som ejer. Hvis dette bliver muligt vil vi kunne se tilbage på at have været fødselshjælper for dette for Rørvig så vigtige projekt.

Vi er ikke blinde for, at der er et stort arbejde foran, hvis det skal lykkes.

Vi arbejder hårdt på at være klar med udgivelse af et helt nyt kort over Rørvig-området til sommer. Dette kort er blevet til med støtte fra den nu nedlagte Landliggerforening. Kortet skal være gratis for vores medlemmer. Det er planen, at kortet vil blive sendt til foreningens medlemmer sammen med jubiladet næste år.

Vi har i årets løb opsat 8 nye bænke til udskiftning af ældre ikke så naturvenlige. Vi planlægger at opsætte flere i samarbejde med Naturstyrelsen Vestsjælland. Vi kan skabe stor effekt for rimelige midler.

Kommunen har nu gennem beslutninger i Miljø- og Klimaudvalget og i senest i Byrådet skrinlagt digeprojektet ved Rørvig by begrundet i overvældende modstand fra lodsejerne. Der må forventes nogle få individuelle projekter på egen grund. Som naturforening kan vi kun være glade for, at naturområdet langs Isefjordsstien nu kan bevares.

Ved Kattegat arbejdes der med udformning og omkostningsfordeling ved restaurering af bølgebrydere og forstærkning af kystbeskyttelsen derude. Vi er i færd med at overdrage vores ejendom ved Dybesøtangen til

Grundejerforeningen Dybesø. Fredningen og den offentlige adgang er sikret uanset overdragelsen.

Vi arbejder også på en revidering af den gamle naturplan "Rørvig 2012" tilbage fra 2007 til en ny "Rørvig 2020" med generelle pejlemærker for den fremtidige planstrategi for områdets natur og bymiljø.

Omkring byen har der været en enkelt høringssag og vi har en dialog med kommunen om, hvorledes den fremtidige gang skal være m.h.t. vores inddragelse i byggesager i byen.

Vi byder velkommen til en ny el-installatør i Rørvig. Det er Henrik Reimer, som driver Rørvig el-installation ApS fra adressen Korshagevej 39 i Rørvig. Henrik Reimer er født og opvokset i Rørvig, og har serviceret kunder i Rørvig området gennem 25 år gennem Ec-el ApS, som i dag ejes af Henriks bror Martin Reimer.

Vi bruger en del energi på at få vores blad så indholdsrigt og informativt som muligt. Som læserne kan se rækker emnerne vidt fra lokalhistorie til naturmæssige forhold. Vi håber, at det kan blive til fornøjelig læsning og ønsker jer alle en god jul.

*Henrik Larsen
Formand*

REIMER+

rørvig-el.dk

Rørvig el-installation

- El ✓
- Lys ✓
- Varme ✓

53 81 33 33

Korshagevej 39, 4581 Rørvig

Mail: reimerhenrik@gmail.com

Web: www.rørvig-el.dk

BAGOM

STRANDHOTTELLET & *Familien Bauditz*

VI SKREV I SIDSTE NUMMER OM OPFØRELSEN OG DE FØRSTE ÅR AF STRANDHOTELLET HISTORIE. I DETTE NUMMER VIL VI FORTÆLLE LIDT MERE OM DEN USÆDVANLIGE KVINDE BAG, AGNETE BAUDITZ OG DEN FAMILIE HUN KOM IND I VED ÆGTESKABET MED GUSTAV BAUDITZ.

Hotellet var blevet åbnet i slutningen af juni 1907. I december 1907 optog Agnete Bauditz et prioritetslån på 20.000 kr., svarende til godt 11 mill.¹ kr. i dag. Dengang kunne man belåne 1. prioritet med 60% af ejendommens værdi. Det var et stort projekt for en ung 26-årig datter af en skolelærer.

Det var ganske vist lettere at få lån i disse tider. De første år af 1900-tallet og frem til 1907-1908 var, ligesom vores periode op til 2008, præget af let adgang til lån, der var stor låneoptagelse fra udlandet og stor spekulativ

aktivitet. Billedet vendte efter 1907, hvor krise i udlandet ledte til hjemtrækning af lån, danske banker kom i vanskeligheder, og lånemulighederne blev forringede. Så perioden efter hotellets åbning var økonomisk vanskeligere end perioden før.

Vi kan ikke her komme med en endelig forklaring på, hvorledes Agnete Bauditz formåede at gøre det. Men vi får nogle formodninger. Vi skal se på hvilken familie hun kom ind i, og hvilken usædvanlig type hun var.

Men først skal vi tilbage til byggeriet af hotellet. Foranlediget af sidste artikel har vi fået en henvendelse om bygmesteren, som påkalder en retelse. I en række tidligere artikler og bøger (bl.a. i "Mellem Kattegat og Isefjord") har det været antaget, at det var Bygmester Peter Ulstrup Hansen fra Højby, som opførte hotellet efter tegninger af arkitekt Erik Kragh.

BYGMESTER LARS CHR. JENSEN

Nu er det imidlertid oplyst og dokumenteret for os, at bygmesteren retteligen var tømmermester Lars Christian Jensen fra Nykøbing.² Han var født i Undløse i 1871 og udlært tømrer hos sin far der. Undløse ligger et par kilometer nord for Stenlille hvor Agnete Bauditz blev født 9 år senere. Efter tømmerlæren hos sin far kom han ligesom Peter Ulstrup på Vallekilde Højskole i Andreas Bentsens håndværkerskole i begyndelsen af 1890'erne.

Efter værnepligt i 1894/95, ægteskab i 1896, bosætning og arbejder i Esbjerg og ved Lemvig kom han til Nykøbing Sj. i 1900 og fik borgerbrev som tømmermester i 1904. Han boede i Algade 10 i den vestlige ende af gaden. I 1905 købte han en ejendom i den anden ende, Algade 37, og opførte en ny større bolig med maskinværksted, "Nykøbing Maskinsnedkeri", som han drev fra 1906 frem til 1909.

Det har i de sidste 1/2 år. sin vord-
lidet arbejdet for Maskinsnedkeriet. Fallenten
har derhos haft et Tab i Dagmulkt og ved
Fjlberegninger paa Rørvig Badehotel paa c. 2000 Kr.

Uddrag af kuratorernes redegørelse af 8. oktober 1909 til Skifteretten vedr. tømmermester Lars Chr. Jensens konkursbo: "Fallenten har derhos haft et Tab i Dagmulkt og ved Fjlberegninger paa Rørvig Badehotel paa 2.000 Kr."

I Nykøbing opførte Lars Chr. Jensen bygninger til Missionshuset, Apoteket og Nykøbing Avis. Han fik opgaven som hovedentreprenør på Strandhotellet i Rørvig med muremester R. Krogh som underentreprenør. Men byggeriet blev forsinket, han fik dagbøder og som følge af fejlregninger et tab på byggeriet på 2.000 kr., i dag svarende til over 1 mill.kr.

Dette tab kan have været medvirkende til at han i 1909 blev ramt af konkurs, selv om konkursen var direkte foranlediget af, at Nykøbings tømmerhandler Chr. Nielsen, hvor Lars Chr. Jensen havde kredit, gik konkurs. Lars Chr. Jensens ejendom i Nykøbing blev solgt i april 1910, hvorefter han flyttede til Holbæk og efter en del år på ny begyndte som tømmermester. Algade 37 i Nykøbing blev senere i 1916 til "Hotel Vilhelm" og fra 1961 til "Hotel Odsherred".

ÆGTESKABET AGNETE BREDAHL OG GUSTAV BAUDITZ

Tilbage til Agnete Bauditz og spørgsmålet om, hvordan hun formåede at bygge hotellet. Hun var kommet til Rørvig sammen med sin moder omkring 1900. I 1902 kunne man se Agnete Bredahl annoncere med massage og sygegymnastik på baggrund af en eksamen med udmærkelse.

Hun havde sandsynligvis mødt Gustav Bauditz i Rørvig. Lige før åbningen af Strandhotellet var hun den 17. marts 1907 som 26-årig blevet gift i Holmens Kirke med den 24-årige Gustav. Der var festmiddag på Skydebanen, i dag Københavns Bymuseum på Vesterbrogade. Bagefter rejste brudeparret til München, hvor Gustav Bauditz havde fået studieophold. Han var uddannet landskabsmaler, men virkede senere som journalist og forfatter, med debut netop i 1907.

Gustav opholdt sig i Rørvig med sin familie i Højsandshuset. Familien var kommet dertil i 1896-1897. Faderen Sophus Bauditz (1850-1915) var først og fremmest kendt som dansk forfatter med debut tilbage i

1873, men han havde et professionelt liv ved siden af. Han blev jurist i 1875 og var i 1879 blevet forlovet med og i 1880 gift med Emilie Ida Jeanine (Emmy) Augustinus, datter af tobaksfabrikant og etatsråd Ludvig Augustinus (1832-1911). Chr. Augustinus Fabrikker var en af de ældste industrivirksomheder i Danmark og allerede grundlagt i 1750 på Amager.

Parret fik to børn: Gustav Ludvig Bauditz født 2. april 1882 og Knud Adolph Bauditz født 17. maj 1884. Begge børn fik et kunstnerisk element i deres virke, idet Gustav blev landskabsmaler og forfatter og Knud blev violinbygger og musikk lærer, men dog senere egentlig grosserer.

SOPHUS BAUDITZ

Om end nu indgift i en velhavende tobaksfamilie udspillede Sophus Bauditz' professionelle karriere sig i en helt anden verden. Han var i 1881-1896 bestyrer for det kongelige Teaters elevskole, herunder i 1884 bibliotekar ved det Moltke-Bregentvedske Bibliotek og lærer i dansk på Søkadet-akademiet. I 1896 blev han skoledirektør for de private skoler i København, og i 1900 skoledirektør for København med kontor på Københavns Rådhus.

Parret tilbragte hvert år gennem de næste tyve år fra 1879 sommerferien på Højagergård ved Landerslev i Hornsherred hos en fætter til Emmys mor, godsforvalter Carl Chr. T. Becker. Her gik Sophus Bauditz på jagt og skrev mange noveller og romaner. Senere foregik hans jagtaktivitet især på godset Torbenfeldt hos sin nære ven hofjægermester Treschow, som også slog rødder i Rørvig.

Fra omkring 1896 er tyngdepunktet for sommerens base flyttet fra Hornsherred til Rørvig. I Rørvig boede Sophus Bauditz og familien i Højsandshuset ved Nørrevangsvej ved foden af Højsandet, ud for Oldermundsvej, som dengang var en mindre grusvej. Her i Rørvig mødte han Henrik Pontoppidan, som havde taget Rørvig til sig efter 1894, og hos

hvem han var gæst i Højsandshuset i pinsen 1897.

Pontoppidan havde boet et par år i Højsandshuset og skrev herfra i september 1895 til sin forlægger Gustav Philipsen: "*Manuskriptet til Julebogen tænker jeg at kunne overbringe Dem en Gang i Oktober. Jeg ligger hver Formiddag i en Kappe oppe på en lang Lyngbakke, kaldet "Højsande" og skriver på den.*"³

Herfra skrev han også den 4. juni 1897 til sin nye forlægger Aage Hirschprung i samme forlag: "*Gør nu Alvor af at kigge herop til os; jeg tror, De vil synes om Eggen her, selv om Forholdene er primitive for den, der i tre Måneder har nydt Velværet rundt om i Europas Alexandra-Hoteller. Kommer De i Pinsen, kan De ovenikøbet have den Fornøjelse at træffe sammen med en virkelig literær Berømtbed, nemlig Sofus Bauditz, der er her indtil 2d Pinsedag sammen med sin Frue. De er forøvrig begge meget elskværdige.*"⁴ Henrik Pontoppidan rejser fra Rørvig den 28. juni og det er sandsynligt, at Sophus Bauditz lejer huset for resten af sommeren. Året efter, i 1898, bor Henrik Pontoppidan i huset ved Nørrevangsvej og Toldbodvej, medens Sophus Bauditz nu bebor Højsandshuset.

Højsandshuset lå dengang med et kig til fjorden, man kunne bag frugthaven se Lodsoldermandsgården, hvor Jeppe Signius Holst var blevet lodsoldermand i 1893. Man har også kunnet ane masterne fra skonnerterne, som lå på Rørvig Red og villærne ved Toldbodvej ud til fjorden. Lige for til højre lå en ældre bygning på selve Toldbodvej, som senere solodanser ved Det Kgl. Teater og fra 1893 balletmester Gustav Uhlendorff købte i 1900. Bagved ud til fjorden lå Villa Nova, hvor pastor Freuchen boede. Rørvig Kro kunne ses længere ude højre over markerne.

Sophus Bauditz var på god fod med Henrik Pontoppidan til trods for deres forskelligheder som forfattere. De kom sammen og skrev til hinanden. I sommeren 1899 skriver Bauditz fra

Højsandshuset til Pontoppidan, som netop ikke er i Rørvig på dette tidspunkt: *"...vi savne Dem meget! Gid De var her! Forresten er her temmelig civiliseret: fuldt alle Vegne af Mennesker, og nu sees røde Parasoller paa Høisanden til Stadighed. Igaar har man endogsaa opsat 2 Veivisere, en til "Skanshage", en til "Dybe Sø" – det er mig dog for turistmæssigt!*

Af Malere er her Mols (ham synes jeg godt om) og Hans Nicolai Hansen (hvem jeg kjender gennem mange Aar) – og af Forfattere Oscar Madsen (hvem jeg ikke kjender – og ikke særlig ønsker at gjøre Bekjendskab med!) – Ernst Bojesens unge Søn, Maleren, arbejder paa et Portrait af Faren, der tegner til at blive godt.

– Jeg er jævnt flittig paa mit Manus: jeg sidder hver Efterm. i tre Timer – i Reglen paa Skanshage – med Hund, Bøsse og Lommebog. I Jagttasken kommer der ikke meget, men i Lommebogen en Del.⁵

Her i Højsandshuset må Sophus Bauditz have arbejdet med og skrevet romanen "Hjortholm" som udkom netop i 1897, og "Absalons Brønd", som udkom i 1901.⁶ Men huset var også en ramme om et socialt liv med Rørvigs kendte kunstnere som hyppige gæster. De festlige sammenkomster er beskrevet af Gerda Mols med kulørte lamper i haven. Sophus Bauditz var udadtil et selskabsmenneske med en meget stor omgangskreds.

I sommeren 1899 skriver fru Emmy fra Højsandshuset til Henrik Pontoppidans kone. Det fremgår, at parret Bauditz nu ejer Højsandshuset, og at hendes forældre kommer på besøg. Yderligere skriver hun: *Jeg vilde ønske De kunde se vort lille Hus efter det er bygget om, vi har nu baade Dagligstue og Spisestue, og den lille Veranda ud mod Højsand er aldeles bedaarende, jeg kan slet ikke tænke mig at bo bedre. De to Værelser i Loen er ogsaa bleven storartede. Nu blev jeg lige afbrudt i mit Skriveri af Mols og Kone, der kom paa Visit, han bad at hilse Dem og Deres Mand mange Gange. Imorgen kommer Faster herover til Caffé for at syne Huset og Ombygningen, Frøken Jacobes⁷ triller hende i Rul-*

lestolen rundt ad Landevejen forbi Deres gamle Lejlighed. Nu vil jeg slutte med Masser af Hilsner til Dem, Deres Mand og Børn fra hele Rørvig men mest fra Familien Bauditz ved Deres hengivne Emmy Bauditz d 25-7-99.⁸

Men så kom chokket. "Emmy" døde den 26. april 1903 i en alder af bare 43 år. Det var et stort slag for Sophus Bauditz, som var meget tæt knyttet til hende. Det må have været ubærligt for ham at komme tilbage til "Højsandshuset" i Rørvig, det blev straks annonceret til udleje i de Københavnske blade. Hendes død betød faktisk, at Sophus Bauditz ikke mere kom i Rørvig. *"Det var ham derfor efter hendes død, som om hans digteriske virksomhed var afsluttet. I virkeligheden varede det også flere år, før han igen kunne sætte Pen til Papiret"*⁹ Men i 1907 skrev han "Junisol" som foregik i Rørvig og omhandlede jagten på Marsk Stigs gravsted.

Efter at Sophus Bauditz forlod Rørvig overtog hans to sønner Højsandshuset, og eftersom broderen var meget i udlandet har Gustav og Agnete haft rådighed over Højsandshuset.

Det er muligt, at Agnete er blevet hjulpet med kaution e.l. af sin svigerfamilie for lånet til opførelse af Strandhotellet, eller at Gustav Bauditz fik arveforskud efter sin moder Emmys tidligere død i 1903, men det er ikke dokumenteret.

JAGTJUNKER BAUDITZ

Der var imidlertid en anden hjælper i Bauditz-familien, som måske har været mere afgørende for Agnete. Ved siden af Højsandshuset havde Sophus Bauditz' fætter i 1899 eller 1900 bygget den store landvilla Bauditzminde.

Niels Peter Adolph Bauditz (1863-1931), var søn af oberstløjtnant Sophus Heinrich Octavius Bauditz (f. 1829) og Cathrine Elisabeth Arboe¹⁰, som kom til Rørvig formentlig i 1880'erne. Faderen døde efter langvarig sygdom den 6. juli 1896 som 67-årig og blev begravet i Rørvig.¹¹

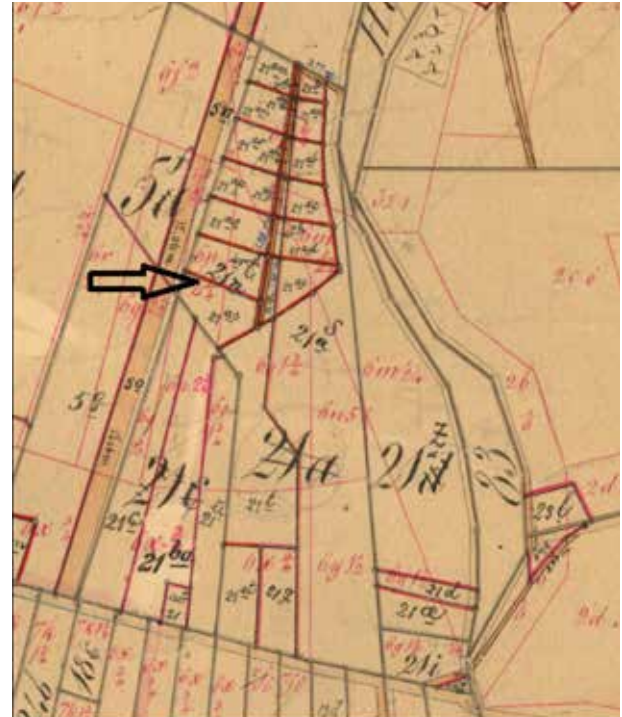
N.P.A. Bauditz blev forstkandidat i 1885, og arbejdede derefter i 5 år med private skove. I februar 1890 blev han jagtjunker og den 4. juni 1890 blev han gift med Vilhelmine Mathilde Bornemann, som var besidder af det 5. Raben-Levetzau-Bornemannske Fideokommis,¹² hvorfra hun årligt modtog ikke ubetydelige renteindtægter. Vilhelmine var vokset op på Skt. Annæ Plads med sine 4 ældre søskende og 5 tjenestefolk.¹³

To uger efter brylluppet, den 17. juni 1890 skrev Bauditz skøde på Øretangegård på Korshage, som han erhvervede fra Lars Chr. Jensen, der havde haft gården siden 1877. Niels Nielsen, den ældste af de 5 brødre fra Elmedalsgården på Nørrevang, som også omfattede større engarealer på Korshage og arealer ud mod Dybesø, havde arbejdet på gården. Bauditz forpagtede driften af gården ud til gårdejer og sognefoged Peter Larsen fra gården Egeskov på den sydøstlige del af Nørrevang. Niels Nielsen fortsatte som fisker og tømrer i Rørvig og var ikke med i den senere udstykning på Korshage og dannelse af Hundested-Rørvig færgen, men det er givet, at jagtjunker har kendt familien fra Elmedalsgården, og at dette havde betydning for adgangen til købet af flere arealer derude, blandt andet arealet hvor Strandhotellet blev opført.

Jagtjunker Bauditz og fru Vilhelmine bosatte sig i sommerhalvåret på Øretangegård, hvorfra han senere påbegyndte tilplantningen af gårdens hedearealer på Korshage. Øretangegård blev rammen for et mangeårigt rigt socialt liv med gæster som skuespilleren Poul Reumert, komponisten Herman Sandby, Emmy og Sophus Bauditz, dr.med. Hans Chr. Ringsted, forfatteren Louis Levy med sin første hustru, journalisten Clara Levy, maleren N.P. Mols og fru Gerda Mols, kaptajn Alf Trolle, Gustav og Ellen Uhlendorff, Frederik og Olga Treschow (Uhlendorffs storesøster), og Agnete Bendix fra Ringholm i Nykøbing.

Matrikelkort 1879-1891
Matr. 21a fremgår tydeligt. Matr. 21n blev senere udstykket fra den nordlige del af 21a.

Matrikelkort 1891-1928
Matr. 21n i den nordlige del af 21a, vist med pil, er udstykket. Den udstykkede vej mod nord blev aldrig realiseret

Bauditz havde tidligere erhvervet en frøavlsforretning i København, ”Dansk Skovfrøhandel”, som først havde kontor i Classensgade, siden på Hauser plads, hvor han omkring 1900 var en betydningsfuld udbyder. I juli 1899 indgik han aftale med Sø-

ren Hansen om køb af arealet matr. 21a på den nordlige side af Nørrevangsvej nær Højsandet. Kort tid efter, den 4. august 1899, købte Bauditz moder, oberstinde Bauditz, af Søren Hansens broder, Niels Villum Hansen matr. nr. 21c, et areal også

på den nordlige side af Nørrevangsvej lige vest for jagtjunkerens grund. I december 1899 købte jagtjunkerens af samme Niels Villum Hansen matr. 21n, arealet nord for hans første grund lige ved Højsandet (som senere blev udstykket i mindre parceller).

Brug luften som fremtidens varmekilde

Den grønne teknologi i en luft-til-vand varmepumpe sikrer billig nærvarme og store besparelser i forhold til f.eks. oliefyr

En luft-til-vand varmepumpe vil kunne afløse f.eks. et oliefyr og reducere varmeregningen markant - mellem 40 og 50%. Den fordelagtige økonomi skyldes, at hver gang varmepumpen bruger 1 kWh strøm, producerer den ca. 4 kWh varme

Nedsættelsen af elafgifter gør det nu endnu mere attraktivt, at udskifte din gamle oliefedje med en varmepumpe.

Med en varmepumpe kan du fremover regne med en yderligere besparelse på 29,4 øre pr. kWh på forbrug over 4.000 kWh pr. år i forhold til den normale elpris.

Find varmepumpen til dit hus på:
www.w-varmepumper.dk

Nørrevangsvej 23, 4581 Rørvig
Tlf. 59 91 94 74, www.rorvigvvs.dk

-weishaupt-

Jagtjunkers Bauditz nybyggede hus Bauditzminde. Huset bagved tilhørte Oberstinde Bauditz, jagtjunkerens moder. Postkort fra perioden omkring 1900, lige efter opførelsen af landvillaerne. Optegningen af horisonten er ikke vellykket.¹⁴

Først i januar i det nye århundrede 1900 fik han skøde på begge ejendomme. Her opførte han den store murede toetages hvide landvilla ved foden af Højsandet, "Bauditzminde", som stod færdig i 1900. Og her bosatte han sig med sin familie, 1 lærerinde og 3 tjenestepiger. På arealerne op mod Højsandet udviklede han planteskole med frøavl og ansatte en plantør, Regnar Skovmand fra Bornholm samt en medhjælper. Moderen opførte ved siden af "det skæve hus".

Jagtjunkereren viste også udadtil sin store interesse for landbrug, skovbrug, frøavl og beplantning. Han var forretningsfører for Hedeselskabet i Odsherred. I 1906 blev han næstformand i Dansk Planteskole Forening. I årene omkring 1909 var han hovedkraft for beplantningssagen i hele Vestsjælland, og var nu meget aktiv med at Hedeselskabets erfaringer fra Vestjylland blev overført til det for-

blæste og skovfattede Nordvestsjælland. Han virkede gennem utallige møder og foredrag for dannelse af plantningsforeninger, som med en særlig årlig støtte i finansloven til Vestsjælland muliggjorde, at landmænd kunne opnå billig adgang til beplantningerne.

Med Bauditzminde som nabo til Højsandshuset har de to fætre boet side om side, og med jagtjunkerens moder på den anden side har der været tale om en sand familieklan på Nørrevangsvej.

Det er sandsynligt, at jagtjunkereren med sit kendskab til Nørrevangs gårdejere og jordbesiddere og arealerne derude kan have været formidler for Agnete for købet af jorden ved Dybesø og også været behjælpelig med finansieringen. At Bauditz også havde anmeldt et omend mindre økonomisk krav i konkursboet for tømrermester Lars Chr. Jensen, indikerer

at Bauditz kan have været økonomisk involveret i Strandhotellets bygning.

DEN ENERGISKE AGNETE BAUDITZ

Endelig er der det forhold, at Agnete Bauditz selv var en kvinde ud over det sædvanlige. Entreprenant, ambitiøs, talentfuld og formentlig ret overtroende overfor sine medmennesker i forhold til sine mål. Hun får en hel del omtale i aviserne for sine bedrifter, og de angår ikke kun hotelbyggeri, men hun omtales derudover som hotelejer også som sætteskipper, skytte og senere skibsreder.

Som det fremgår af artikel i Fyns Stiftstidende fra marts 1910, tog hun sætteskippereksamen med udmærkelse og det højeste opnåelige antal point, 21, efter blot at have forberedt sig i 8 dage. Denne historie blev gengivet i mange danske aviser de følgende dage og videre resten af året.

En Dame tager Sætteskippereksamen.

Efter hvad vor københavnske Specialkorrespondent meddeler os, har Maleren Gustav Bauditz' Hustru, den unge, energiske Fru Agnete Bauditz, i disse Dage taget Sætteskippereksamen med Udmærkelse — ligesom for nogle Aar tilbage Kronprins Christian.

Fru Bauditz er forøvrigt selv Rheder — hun ejer en Baad, der gaar med ministeriel Understøttelse i Postfart paa Isefjorden. Og derfor har hun vel ment, at det var rigtigst ogsaa at have sin reglementerede Eksamen.

Fruen brugte nøjagtigt otte Dage til at læse i, hvorefter hun med Glans klarede Pynten.

Forresten er Fru Bauditz en Dame med mangeartede Interesser — hun er nemlig ogsaa Hotelejer. Badehotellet „Rørvig“ har hun allerede i nogen Tid siddet som Ejer af.

Fyns Stiftstidende 1. marts 1910, s.1.

Berlingske Tidende 31. januar 1915, s7

Agnete Bauditz' energi var tilsyneladende uudtømmelig. Et par år efter åbningen af hotellet satte hun sig i spidsen for dannelsen af rederiet "Isefjordens Postfart" på resterne af "Aktieselskabet Dampskibsselskabet Isøre", som blev dannet i 1905 men allerede gik konkurs i 1908. Hele denne historie er for lang at bringe i denne artikel.

Men hertil fik hun også dannet et kvindeligt skyttekorps, som i 1915 blev optaget i Københavns Skytteforening. I Berlingske Tidende blev hun omtalt således: "Under ledelse af Fru Agnete Bauditz, gift med Forfatteren Gustav Bauditz og en Svigerdatter af Sophus Bauditz, er der opstaaet et Hold kvindelige Skytter, som nu er blevet optaget i Københavns Skytteforening, og dermed har faaet en slags officiel Anerkendelse. Fru Bauditz er en lille spinkel Dame, som mindst af alt har noget Amazonepræg, men hun har allerede tidligere henledet Opmærksomheden paa sig selv ved sit Initiativ og sin Energi".

Efter fortælling om hotel og rederi drift videre: "

Fru Bauditz sidste foretagende er dannelse af et kvindeligt Skyttekorps. Foreningen, der nu tæller ca. 50 Medlemmer, har ude på Amager i Efteraarets løb modtaget regelmæssig Undervisning af lærere fra Hærens Skydeskole og har særligt under Arbejdet af Stabssergent Abrenbjerg fra garden tilegnet sig en saa stor Duelighed, at de i en ikke alt for fjern Fremtid vil kunne optræde som et virkeligt stort og dygtigt Korps ... Det er ikke fru Bauditz Mening, at de kvindelige Skytter i tilfælde af Krig skulde deltage aktivt i aabent Felt, hvad de færreste Kvinder vistnok ville egne sig til. Fruen antyder dog at den kvindelige Skytteforening ligesom i Sverige mulig kunne være anlagt på Selvforsvar i Tilfælde af en Krigsinvasion. Dette er dog som sagt kun antydninger. Den sportslige Interesse for Sagen er den afgørende, og den hurtige tilgang af Medlemmer

viser i alle Tilfælde, at der har været Jordbund for Tanken".¹⁵

Et par måneder efter fik kvinderne ved grundlovsændringen 5. juni 1915 stemmeret. Agnete Bauditz havde skabt sin egen stemmeret i Rørvig en del år forinden og dygtigt udnyttet og kombineret sit organisatoriske talent med de familiære forbindelser, som gav hende i Rørvig.

Men i 1918 gik hendes ægteskab med Gustav Bauditz i stykker. Han giftede sig med den tidligere forpagter Freda Nielsen, og i 1920'erne måtte hun sælge Strandhotellet. Det er en helt anden historie. Men forbindelsen til den anden Bauditz, jagtjunkerens blev opretholdt. De blev senere gift. Efter jagtjunkerens død i 1931 levede Agnete Bauditz i mange år i Rørvig under vanskelige forhold indtil sin død i 1957. Men Strandhotellet består stadig.

NOTER

- 1 Målt efter timelønnen for arbejdere, som var 39 øre i 1907, 190 kroner i 2006 smat godt 216 kr. i 2016. Dansk Arbejdsgiverforening: Lønstatistik 100 år. 2007 samt senere data. Målt efter forbrugerpriserne er stigningen langt mindre.
- 2 Oplysningerne og dokumentationen er venligst stillet til rådighed af Richardt Steincke, Holbæk, hvis morfar var Lars Chr. Jensen. Ved omtalen i Holbæk Amts Venstreblad i anledning af hans guldbryllups nævnes også bygningen af Rørvig Strandhotel.
- 3 Brev fra Henrik Pontoppidan til Gustav Philip- sen 13. september 1894. Kongeligt Bibliotek. NkS 4462,4. Gengivet i www.henrikpontoppidan.dk. Breve.
- 4 Brev fra Henrik Pontoppidan til Aage Hirschsprung 4. juni 1897. Kongeligt Bibliotek. Acc. 2011/22. Gengivet i www.henrikpontoppidan.dk. Breve. Hirschsprung kom aldrig.
- 5 Brev fra Sophus Bauditz til Henrik Pontoppidan 26 juli 1899. Kgl Bibliotek Tilg.306. Citeret fra: www.henrikpontoppidan.dk. Breve.
- 6 Hvor maleren Duborg ifølge Gustav Bauditz i sine ”Erindringer fra Højsandshuset i Rørvig”, 1931, er modelleret efter Sophus Bauditz’ ven, maleren N.P.Mols.
- 7 Emma Marie Jacobe Holst, født 1887 i Rørvig. Den yngste datter af lodsoldermand Jeppe Signius Holst. Ved folketællingen i 1901 boede hun som det eneste tilbageværende 14-årige barn på Lodsoldermands- gården.
- 8 Kongelige Bibliotek Tilg. 306. Gengivet i www.henrikpontoppidan.dk. Breve.
- 9 Otto Borschenius mindeord for Sophus Bauditz på dødsdagen i Nationaltidende, 16. august 1915, for- siden.
- 10 ”Stamtavler over Familierne Hauberg og Arboe”, samlede og udgivne af Joh.Bidstrup, Gyldendal 1911, s75: Cathrine Elisabeth Arboe, født 1834 i Nexø. Gift 1858 i Hillerød med Sophus Heinrich Octavius Bauditz, født 1829, 1848 Sekondløjtnant i Infanteriets Krigsreserve, 1849 forsat til Linien, 1850 til Livgarden til Fods, 1852 Kammerjunker, 1859 Premierløjtnant, 1867 Ridder af Dannebrog, Kapitaajn, 1875 Ridder af den svenske Sværdor- den, 1883 Ridder af den russiske Wladimirorden, 1883 afsk. 1890 karakt. Oberstløjtnant, død 6. juli 1896.
- 11 Indrykket i Berlingske 8. juli 1896: Mandag den 6. juli døde min elskede Mand, Oberstlieutenant Bauditz efter et langt og smertefuldt Sygeleje. Ef- ter den Afdødes eget Ønske bliver han begravet i Stilhed paa Rørvig Kirkegaard. Da det er mig umuligt at skrive til hver enkelt, takker jeg her- ved Alle og Enhver, som have vist os deres store Deltagelse i den lange Sygdomstid. Inderlig Tak! E.Bauditz, født Arboe.
- 12 4. juni 1890, se note 6.
- 13 Se f.eks. folketælling 1880 for Skt Annæ Plads
- 14 Postkortet er stillet til rådighed af Gitte Baess
- 15 Berlingske Tidende 31. januar 1915, s7

LAVPRISSUPERMARKED

Smedestræde 9 • 4581 Rørvig • Tlf. 5991 8011 • Åbent 363 dage om året

freja

CAFE

www.cafe-freja.dk

Vi tilbyder bl.a.:

- **Brunch**
- **Sandwich**
- **Fadøl, kaffe, kage**
- **Gode chokolader**
- **Kvalitetsvine fra Skjold Burne**
- **Italiensk is**

Hilsen Hanne og Tove

freja

CAFE

www.cafe-freja.dk

Bagerstræde 1, 4581 Rørvig Tlf. 59 31 13 11

Husk!
træterrassen på
Langesøvej

Tale med
kitekt
til
M
på byg
Ikke af
plads
af

byg af
merhustøkken
vægge med
perlestab

LINDEGAARDBYG udfører små som store opgaver og er ikke længere væk end dette telefonnr. 22 26 70 94...

Ring og lad os få en snak om din opgave, så kommer vi og kigger på det.

LINDEGAARDBYG Totalentreprise
Fagentreprise
Nybyg
Til- og ombygning
Renoveringsopgaver

byg garanti
www.lindegaardbyg.com

Ved Møllen 11 - 4581 Rørvig - Tlf: 22 26 70 94
www.lindegaardbyg.com

BILLER & BIODIVERSITET

i Sandflugtsplantagen og ved Højsandet

EN ÆNDRET SKOVDRIFT AF SANDFLUGTSPLANTAGEN OG HØJSANDET DE SIDSTE 10-15 ÅR HAR ØGET MÆNGDEN AF DØDT VED I OMRÅDET. DEN FORØGEDE TILGÆNGELIGHED AF TRÆ, GIVER NU MERE PLADS TIL FYRRESKOVENS TRÆLEVENDE BILLEARTER OG KAN VÆRE MED TIL AT ØGE BIODIVERSITETEN.

Fyrrepragtbille

TRÆLEVENDE BILLER I FYRRESKOVEN

I forbindelse med de næsten årlige storme vælter flere fyrretræer især i Plantagen. Da kun en mindre del fjernes ved stier og veje, har dele af plantagen skiftet karakter mod en mere urørt lignende skov. Nedbrydningen af de døde træer tager en årrække og der er mange af de trælevende biller, som tager del i gildet.

Mange arter går på de nyfaldne friske træer, mens andre arter først kommer til senere. Selv i de næsten nedbrudte rødfrønnede stammer finder man billearter, som har gennemlevet flere år som larver i stammerne.

På sol-opvarmede stammerne om foråret, kommer der aktivitet. Den flotte Fyrrepragtbille kan man være heldig at finde løbende på stammerne fra maj-aug. Fyrrepragtbillen er ny art for Rørvig/Vestsjælland i 2016.

Denne lægger sine æg i barksprækkerne og billelarven lever efterføl-

Magdalis frontalis hun & han.

gende i den tykke bark. Billen er udviklet året efter.

De ovale 5 m.m. udgangshuller, bekræfter at arten har været på besøg. Stor Nåletræssnudebillen (forside foto) finder man ofte ved friske kævler eller på nålene af de faldne træer.

De sjældne *Magdalis* snudebiller, lever på de tynde grene med nåle. De flotte små biller kan bl.a. findes på større nedfaldne fyrregrene. Der lever tre forskellige arter i Plantagen og på Højsandet. To af arterne var nye i for området i 2015.

Nålegråbuk

Fyrretandbuk

Valsebuk

Hylastes ater & Hylastes opacus højsandet

Tolvtandet barkbille

Der er flere arter af træbukke som er knyttet til de faldne fyrretræer. Den lille og almindelige Nålegråbuk huserer på de små grene, mens Fyrretandbuk findes lige under barken. Blandt de ikke helt almindelige arter finder man også Valsebuk og Brun barkbuk.

Den sjældne Tømmermand kan også være heldig at finde på solrige stammer allerede i marts-april.

Bark- og borebillerne er godt repræsenteret ved de døde og syge træer i Rørvig, og de findes typisk mellem barken og

veddet. De fleste er ganske små og under 10mm. To arter, Tolvtandet barkbille og Hylastes ater er kun kendt fra meget få lokaliteter på Sjælland.

Begge arter er fundet både i Plantagen og på Højsandet i 2015.

I de ældre rødfrønnede fyrrestammerne lever den almindelige Tvefarvede smælder. Den kan leve flere år som larve i stammerne inden den bliver til en bille. På en varm majdag i 2016 kunne billen ses i stort antal i det nye åbne område ved Højsandet, hvor de bl.a. sad på solopvarmede egeblade.

I 2016 er der også fundet andre interessante insektarter på de væltede fyrretræer. Den rødlistede sjældne Fyrre-træsmuldsvirreflue er fundet flere steder i Plantagen. Arten er først registreret på Sjælland i 2016. Amerikansk fyrretæge er ligeledes tilføjet som ny art i 2016. En kleppert af en tæge på 20mm.

Tvefarvet skovsmælder

Fortsættes side 16

Fyrre-træsmuldsvirreflue

Amerikansk fyrretæge

Tækkefirmaet
Max Akselbo

Fjordvænget 15
4581 Rørvig
Tlf./fax 59 32 42 52
Mobil 21 29 77 07
m.akselbo@hotmail.com

Den sjældne snudebille *Hylobius pinastri*.

SPREDNING AF ARTER

De fleste biller kan flyve og kan på den måde sprede sig til ny områder. På rigtig varme dage sværmer flere arter i stort antal. Den 4. juni 2016 var varm og med en svag nordøstlig vind. Om eftermiddagen på stranden udfor Plantagen fandt jeg adskillige biller i strandkanten. Mange var døde, men 8-10 Stor nåletræsnudebiller var i live. Flere sås vandre

direkte ud af havet op på stranden. Blandt disse var den ene mindre og med røde ben, *Hylobius pinastri*. Denne art er yderst sjælden med under 10 fund i Danmark. Arter lever bl.a. i Sverige, så den kunne evt. være kommet derfra med vinden. I løbet af sommeren 2016 fandt jeg endnu en i Plantagen, så det kan bekræftes at den meget sjældne bille også lever i Sandflugtsplantagen.

BESKYTTELSE AF SÆRLIGE BIOTOPER I RØRVIG

Mellem kysten og Plantagen samt på Korshage finder man nogle af Nordsjællands sidste rigtige hedelokaliteter. På disse lokaliteter er det stadig muligt af se flere sjældne arter. Stor Sandspringer, Lyngløber og Tofarvet hedeløber findes fåtalligt. Her bør der tages særlig hensyn, da områderne med tiden er indskrænket til små mosaikagtige områder, hvor en naturlig indvandring ikke er realistisk. Den meget sjældne Tofarvet hedeløber er vingeløs og derfor ekstrem sårbar.

KONKLUSION

Den større koncentration af dødt ved i Plantagen og ved Højsandet, medvirker til at nye arter bedre kan etablerer sig. De seneste års fund af nye trælevende fyrreskovsarter, kunne tyde på at biodiversiteten er stigende. Områderne bidrager dermed positivt til 2020 målsætningen for biodiversitet. De unikke mosaikagtige hedebiotoper ved Plantagen og Korshage er små og sårbare. Der lever stadig fragmenterede populationer af sjældne arter, der ikke naturligt kan få tilført genetisk materiale udefra. Her bør områderne sikres, så biodiversiteten kan bibeholdes.

Fyrrepragt-bille
Endnu ikke
rødlistevurderet
Fundet i Plantagen
2016

Hylobius pinastri
Rødlistet EN
Fundet i Plantagen
2016

Tolvtandet
barkbille
Endnu ikke rødli-
stevurderet
Fundet ved
Højsandet 2015

Fyrre-
træsmuldsvirreflue
Rødlistet VU
Fundet i Plantagen
2016

Fyrre-
træsmuldsvirreflue
Rødlistet VU
Fundet i Plantagen
2016

Rødlistestatus for nogle af de nye arter.

KVASBUNKER

MANGE SOMMERHUSEJERE SAMLER DERES AFKLIPPEDE GRENE I BUNKER, SOM SÅ FJERNES MED JÆVNE MELLEMRUM AF DEM SELV ELLER EN VOGNMAND. MANGE LAVER SMÅ VOLDE AF KVAS, SOM DE LÆGGER I PASSENDE AFSTAND FRA VEJ ELLER STI. DET ER DESVÆRRE OFTERE OG OFTERE AT DER LÆGGES DIREKTE GRENAFFALD TÆT PÅ VEJ OG STI.

Men disse bunker er brandfarlige. Kvasbunker er i tørre somre en krudtønde og i tilfælde af brand vil ilden sprede sig lynhurtigt i området via

kvasbunkerne, der vil virke som en lunte til naboejendomme.

Bunkerne er også uskønne og nogle gange stikker de ud over vej og sti, så de er til gene især for gående og cyklister. Markering af skel er i det hele taget ikke i overensstemmelse med det billede de fleste af ønsker af sommerhusområderne i Rørvig - ”det lille hus i skoven” - gå nogle ture i sommerhusområderne - de mest attraktive er uden tvivl dem, hvor de enkelte huse ligger lidt gemt og grænserne mellem de enkelte grunde ikke er direkte synlige i landskabet.

Der opfordres til at emnet drøftes i diverse vejlaug og grundejerforeninger, hvor man evt. kunne blive enige om fælles kørsel af grenaffald og måske

aftale nogle retningslinjer for håndtering af grenaffald.

Det ville være dejligt, hvis vi kunne undgå de store grenbunker langs veje og stier!

Hvis man ikke vil køre kvaset væk, bør man lade det ligge der hvor det ligger - det vil blive nedbrudt af de naturlige processer og dermed gavne mange forskellige smådyr.

Større mængder kvas som fremkommer ved f.eks. fældning af nåletræer eller anden oprydning på grunden bør naturligvis bortskaffes - det er nemt at komme af med på grenpladsen - ikke kun for sin egen skyld, men også af hensyn til naboer og andre beboere i kvarteret.

AF FLEMMING H

KUNSTNER BESØG HOS ART MARGURITE

TAG TUREN TIL DET SMUKKE RØRVIG OG BESØG
ART MARGUERITE "KUNST MED SJÆLEN".

– DET SKRIVER KUNSTNEREN PÅ HJEMMESIDEN, OG
GIVER GERNE EN HJERTEVARM RUNDVISNING.

Marguerite-Michèle har stor interesse for indiansk kultur, og har fulgt nogle af deres leveregler. Her sidder hun under sit portræt af Sitting Bull, som var åndeligt overhoved for Sioux-indianerne.

Kunstnerens motiv-univers er blomster, landskab, mennesker og intense portrætter.

Kun to år gammel debuterede Marguerite-Michèle som kunstmaler. Med sin mors læbestift malede hun på væggene, det var strandmotiver og palmer.

Siden er det gået slag i slag i børnehaven og i skoletiden, hvor tegning og maling fangede hende så meget, at det "kostede" flere besøg hos rektor med besked på også at have fokus på de andre fag.

Marguerite-Michèle har slået sine folder så forskellige steder som Venezuela og Schweiz, inden hun slog sig ned i Odsherred. Hun har haft atelier i både Højby og Nykøbing inden hun indrettede sig i Rørvig – først på Dybesøvej og nu tæt ved Isefjorden i den gamle del af Rørvig. Marguerite-Michèle har endvidere sprogøre og behersker syv sprog samt interesserer sig for healing og clairvoyance.

CHOKOLADER, KAFFE OG KUNST
WWW.ARTMARGUERITE.DK
MICHÈLE DIANNE BLOCH
AMALIEVEJ 7
4581 RØRVIG
BESTIL RUNDVISNING: 22 88 29 10
MAIL: ARTNSOUL@HEAVEN.DK

Er det svært at sælge sit fritidshus?

Det kommer an på, hvem du spørger.

Har du et fritidshus, du vil sælge? Så har vi højst sandsynligt en køber. Lige nu oplever vi nemlig stor efterspørgsel på alle typer fritidshuse, og derfor er det et rigtig godt tidspunkt, hvis du skal sælge. Kontakt os på tlf. for en uforpligtende snak, og hør, hvordan vi kan hjælpe dig med dit boligsalg.

danbolig

SAMARBEJDER MED NORDEA

danbolig Højby - Ellinge Lyng - Lyngvej 77, 4573 Højby · Tlf: 59303161 · hoejby@danbolig.dk
danbolig Nykøbing Sj. · Trykkgården - Vesterbro 1, 4500 Nykøbing Sj. · Tlf: 59913838 · nykoebing-sj@danbolig.dk

danbolig Højby - Ellinge Lyng & Nykøbing Sj.
Statsaut. Ejendomsmægler, MDE · Tlf: 5930 3161 / 5991 3838 · www.danbolig.dk